

Zgodba o sliki

Ko sem hodil v drugo šolo in mi je bilo trinajst let, sem v prostem času delal slike, take, z oljnatimi barvami in sem bil vsake neizrečeno vesel. Pre-našal sem jih zdaj sem zdaj tja, oprezno in z veliko ljubeznijo. Ure in ure sem presedel pred njimi in sem vsako posebej občudoval: to radi drevesa, ono radi ceste in potoka, ki je tekel ob njej, in tretjo, ker je bila zadnja in ker je predstavljala sveti večer in se je iz oken razlivala luč po snegu tja do robu. Razen strica, ki si je ob teh slikah tako rad gladil svojo sivo brado, in matere se za te slike ni zanimal prav za prav nihče. Mati pa je včasih obstala pred njimi in me pohvalila:

»Pa so res lepe!«

Zgodilo pa se je, da je mati nekega dne pogrešila brisačo, še čisto novo brisačo, ki je bila do tega dne v omari lepo zravnanana in zložena. Jaz sem prav tisti dan slikal novo sliko. Ta slika je predstavljala morski svetilnik. Stal je na obrežju in svetil daleč po morju. Spominjam se, da sem to sliko delal v podstrešju, da sem hitel na vso moč in skrbno pazil na materine korake, ki so se zdaj pa zdaj slišali spodaj iz veže. Saj bi me ne skrbelo toliko, da me ni nenadoma zapekla vest in da ni imela brisača, ki sva jo bila z materjo malo prej na vso moč iskala, čez in čez širok, rdeč rob. Kaj če pride mati zdajle semkaj na podstrežje in bo videla brisačo napeto na deski in že na pol namazano z barvami? Nenadoma se je oglasilo v meni očitajoče. Videl sem mater, kako stoji ob meni in mi govori: Šel si, otrok, in vzel najlepšo, še čisto novo brisačo iz omare! In potem si še hodil z menoj sem in tja po sobi in iskal to brisačo povsod in še pod posteljo si se sklonil...

Ob teh mislih mi je bilo, da bi stekel k materi in jo prosil odpuščanja. Slišal sem jo, hodila je po sobi. Zdaj pa zdaj se mi je zazdelo, da iznova odpira omaro in da spet gleda vanjo. Sam Bog mi je poslal novo misel v tolažbo: Napravi sliko, lepo kakor moreš, in jo prodaj in kupi novo brisačo, tako, prav tako kakor je bila ta!

In mi je odleglo.

Na streho je pričel padati dež in skozi okno je potegnil mrzel veter.

»Kam bomo s toliko slikami?« je vprašala naslednji dan mati.

»Prodali jih bomo,« sem odvrnil oklevajoče. »Ta, ki predstavlja sve-tilnik, stane dvajset kron, onale petnajst kron.«

Mati je vzdihnila in umolknila.

Tisto popoldne sem vzel sliko skrivaj s seboj v šolo. Sam, čisto sam sem po pouku zavil na nasprotno stran ceste. Komu bom prodal sliko? Ali naj ustavim prvega človeka, ki ga bom srečal? Ali naj ustavim gospoda, ki gre tamle v toplo suknjo zavit? Zdrznil sem se in odločil:

»Oprostite, gospod,« sem rekel ponižno, »ali bi kupili tole sliko? Samo dvajset kron stane.«

»Kaj? Samo dvajset kron?« se je pošalil.

»Da, samo dvajset,« sem odvrnil.

»Samo dvajset kron?« se je norčeval.

Postalo me je sram. Sklonil sem glavo in stekel čez cesto.

Obstal sem pred izložbo. Bila je vsa razsvetljena, polna lepih, prelepih reči. Tiščal sem sliko k sebi in oprezal za trgovcem, ki se je prestopal za širokim pultom in stregel ljudem. »Morda bi prodal sliko tu,« sem pomislil

in čakal, da bi ostal trgovec sam. Boječe sem dvignil roko in vstopil. Prijazno, kakor znajo samo trgovci, si je ta pomel roke, se rahlo priklonil in me vprašal:

»Želite, prosim?«

Stisnilo me je v grlu. Oklevajoče sem stopil k pultu, bil je visok in gladek ko šipa. Brez besede sem položil zavito sliko nanj.

»Kaj pa želite?« me je še enkrat vprašal prijazno.

»Ali bi morda kupili tole sliko?« sem rekel in hitel odvijati zavoj.

»Sliko? Jaz? Koliko pa bi rad zanjo?« me je prišel tikati.

»Dvajet kron.«

»Vidiš,« se je trgovec ozrl na stene, »saj je ne morem nikamor obesiti. Tam so lonci, tam metle, tu to in ono. Lepa je, saj bi jo vzel, pa ne morem.«

Zavil mi je sliko iz prijaznosti sam nazaj v papir, si spet pomel roke in prišel nekaj tehtati. Stopil sem na cesto in razočaran obstal.

Ne daleč vstran je bila nova, še večja trgovina. Ljudje so vstopali in izstopali obloženi z zavoji. Morda bi prodal sliko tu? Postal sem pred vrati in oprezal za prodajalci in prodajalkami, ki so v črnih haljah švigali med kupci in razkazovali in hvalili blago, ki so ga prodajali. Imeli so začuda prijazne obraze. Pa sem vstopil in obstal sredi trgovine. Bila je velika in svetla. S stropa in sten so molele luči, velike bele krogle. Po stenah so tu in tam visele preproge, odeje in zavese. Morda pa prodajajo tukaj tudi brisače? Ko sem

se tako oziral, je obstala pred menoj gospodična v črni halji in se mi ljubeznivo nasmehnila:

»S čim pa smem postreči?« je vprašala.

Molčal sem in ji brezupno gledal v obraz.

»Ali smem s čim postreči?« je še enkrat vprašala.

»Ali imate brisače?« sem rekel in skril sliko za hrbet.

V trenutku je bila pri polici, potegnila z nje cel kup lepo zravnanih, čisto novih brisač in jih razložila pred menoj.

»Kakšno pa smem dati?«

Oprezal sem za belimi rokami, ki so tako spretno dvignile zdaj to, zdaj ono brisačo, vse po vrsti. In izza vsake se je čul nežen glas: »Morda tole? Ali pa tole?«

»Tistole!« sem nenadoma vzkliknil in pokazal na brisačo, ki je imela natanko tako širok, rdeč rob. »Koliko stane?«

»Osem kron,« je odvrnila.

Tedaj sem v omotici dvignil sliko, jo hitro odvil in rekel: »Ali bi lahko odkupili to sliko? Sam sem jo naslikal. Za dvajset kron jo dam.«

Prodajalka si je obrisala čelo, namrdnila obraz in vzdihnila:

»Kaj nisi mogel takoj povedati, čemu si prav za prav prišel!« in je pričela zlagati brisače nazaj na polico. Potem me je pustila samega in se priklonila gospe, ki je ogledovala viseče preproge. Obstal sem sredi trgovine. Kri mi je silila v obraz. Nihče se ni več zmenil zame in postalo me je sram. Počasi sem se pomikal proti izhodu in se izmuznil na cesto.

Teže in teže mi je postajalo. Dež je rosil. Naslonil sem se na šipo, obrnjen z obrazom proti razsvetljeni izložbi, in sem zajokal.

Vedel sem, slike ne bom prodal kar tako.

Ne vem, ali iz trme ali vztrajnosti pa še vedno nisem obupal. Spomnil sem se zdajci trgovine, kjer so prodajali klobuke. Tam je že nekaj let živo-tarila za ozkim pultom postarna gospa. Zmerom je sedela za svojo mizo in uravnava klobuke. Ti klobuki so potem viseli na srebrnih stojalih v izložbi in so bili naprodaj. Kaj, če bi bila tudi moja slika takole v izložbi? Ljudje bi hodili mimo nje in bi jo ogledovali. In bi jo prodal takole lepega dne za dvajset kron!

Gospa je bila zelo prijazna. Vstala je, odložila naočnike in me pogledala. Začutil sem, da mi polze potne kaplje po čelu in rokah. Ko sem ji pokazal sliko, je spet nataknila naočnike in jo dolgo ogledovala. Brez besede sem stal ob njej, zmerom pripravljen, da bom sliko spet zavil in se izgubil v temo. Tedaj pa je iztegnila gospa roko k sliki in jo vpricho mene postavila v izložbo med tista srebrna stojala. Potem je napisala še listek in ga prislonila k sliki. Bilo mi je, da bi iz hvaležnosti poljubil njeno tresočo se roko in se ji zahvalil za njeno dobroto.

Odslej sem hodil v šolo vsak dan mimo te izložbe. Postajal sem na nasprotni strani ceste in motril sliko in ljudi, ki so hiteli brezbrizno mimo izložbe.

Prešlo je štirinajst dni, toda slike še ni odkupil nihče. Potrt sem prihajal domov, stric si je gladil brado, mati je molčala.

Nekega dne pa, nemara je bila sobota, slike ni bilo več v izložbi. Onem sem — slika je prodana? Stekel sem čez cesto.

»Da, slika je prodana,« je rekla gospa in odložila naočnike. »Kupil jo je gospod, velik in postaren je bil, in je odštél zanjjo dvajset kron.«

Položila jih je pred mene. Na obrazu sem ji bral, da je delila srečo z menoj. Stisnil sem denar v pest, se glasno zasmeljal in zdirjal na cesto. Bilo mi je, da bi povedal vsem in vsakomur: Glejte, prodal sem sliko za dvajset kron! In bi mu jih pokazal — svetlih dvajset kron!

Tekel sem proti domu in računal: brisača stane osem kron, materi jih dam deset in jo prosim odpušcanja. In ko sem stal tako pred materjo in se ji izpovedoval, se je nasmehnila, položila name roko in rekla:

»Saj že vse vem!«

Dolgo in z ljubeznijo, ki bi mi rada še nekaj razkrila, je gledala vame.

Tedaj sem bil star trinajst let, njenih besed in pogleda nisem razumel. Moralo je preteči nekaj let, tri, morda štiri — ko so se mi nenadoma odprle oči. Takrat namreč, bil sem v peti šoli, sem nekega dne obiskal strica. Ne vem, kako je naneslo, da sem stikal v podstrešju in nenadoma zagledal v skrinji, čisto na njenem dnu, sliko, ki sem jo bil pred leti prodal postarnemu gospodu v tisti trgovini s klobuki.

Tedaj, v tem trenutku, sem razumel vse...